

درس پنجم: بیداد ظالمان از: دیوان اشعار اثر: قرن ۷ و ۸ نویسنده: سیف فراغانی

❖ این درس از کتاب «دیوان اشعار» اثر «سیف فراغانی» نویسنده قرن ۷ و ۸ انتخاب گردیده است. این قصیده با مصرع «هم مرگ بر جهان شما نیز بگذرد» آغاز می‌شود. وی در سده هفتم هجری، هنگامی که شهرهای بزرگ و آباد ایران، در آتش بیداد مغلان می‌سوخت، این شعر را سرود. سیف در این سروده، از رفتار ظالمانه فرمانروایان و تاخت و تاز سپاه مغل، با بیان کوبنده‌ای انتقاد می‌کند با هم بخوانیم چند بیت از این قصیده زیبا را:

شناسنامه: قالب: وزن: قافیه: درون مایه:

هم مرگ بر جهان شما نیز بگذرد هم رونق زمان شما نیز بگذرد

قلمرو زبانی: رونق: فروغ، زیبایی، شکوه / زمان:

قلمرو ادبی: شما نیز بگذرد: ردیف / جهان: مجاز از زندگی / مرگ بر جهان کسی گذشتن: کنایه از فرارسیدن مرگ او / مرجع شما: فرمانروایان و توانگران ستمگر

بازگردانی: سرانجام مرگ به سراغ شما خواهد آمد و شکوه روزگار شما نیز روزی به پایان خواهد رسید.

قلمرو فکری: / پیام: به سرآمدن ستم و سرآمدن روزگار ستمگران

وین بوم محنت از پی آن تا کند خراب بر دولت آشیان شما نیز بگذرد

قلمرو زبانی: وین: این / بوم: / محنت: اندوه، غم / از پی: برای، به خاطر / دولت: زمان فرمانروایی، دارایی / آشیان: آشیانه / دولت

آشیان: دولت سرا، آشیانه خوشبختی

قلمرو ادبی: بوم: نماد شومی / بوم محنت: اضافه تشبیهی / بوم محنت بر آشیان کسی گذشتن: کنایه از "نابودی قدرت و اعتبار" / دولت آشیان: ترکیب تشبیهی

بازگردانی: اندوه، جغد شوم ویرانگری است که به ما بسنده نمی‌کند شما را نیز نابود خواهد کرد.

قلمرو فکری: / پیام: گرفتار اندوه شدن بیدادگران

◀ آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد

قلمرو زبانی: اجل: مرگ (شبه هماوا: عجله) / خاص: / عام: توده مردم / حلق:

قلمرو ادبی: اضافه تشبیهی: / گلوگیر: کنایه از " نابود کننده، خفه کننده، کشنده / خاص و عام: آرایه تضاد، مجاز از " همه مردم / گلو، حلق، دهان: تناسب / آب اجل بر حلق کسی گذشتن: کنایه از " مرگ و نابودی او " / تلمیح به آیه " کل نفس ذائقه الموت " هر نفسی چشنده مرگ است.

بازگردانی: مرگ مثل آبی گوارا بر گلوی همه گذر می کند و نابودکننده همگان است، روزی شما را نیز نابود خواهد کرد.

قلمرو فکری: / پیام: نابودی ستمگران

◀ چون داد عادلان به جهان در، بقا نکرد بیداد ظالمان شما نیز بگذرد

قلمرو زبانی: چون: به علت آن که / داد: عدل و انصاف / به جهان در: دو حرف اضافه برای یک متمم / بقا نکرد: باقی نماند / بیداد: ظلم و ستم

قلمرو ادبی: داد و بیداد، عادلان و ظالمان: تضاد / واج آرایه: " د " و " ن "

بازگردانی: همانگونه که عدل و داد انسان‌های دادگر در جهان باقی نمی‌ماند، پس ستم ستمگران نیز بی گمان از بین رفتنی خواهد بود.

قلمرو فکری: / پیام: همه چیز در این جهان نابودشدنی است.

◀ در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت این عوعو سگان شما نیز بگذرد

قلمرو زبانی: مملکت: / غرّش: بانگ، فریاد، خروش / استعاره: / عوعو: واق واق، " نام آوا"، استعاره از

«قدرت‌های ظاهری» / سگان: استعاره از " مزدوران ستمگران " / غرّش و عوعو، سگان و شیران: تضاد / گذشت و بگذرد: اشتقاق (رشته انسانی) /

واج آرایه «ش»

بازگردانی: چون بانگ و خروش انسان‌های دلیر گذشت و رفت، این صدای گوش خراش شما انسان‌های پست نیز ماندگار نیست است.

قلمرو فکری: / پیام: نابودی دستیاران ستمگران

◀ بادی که در زمانه بسی شمع‌ها بکشت هم بر چراغدان شما نیز بگذرد

قلمرو زبانی: بسی: کشتن: خاموش کردن / چراغدان: